

ОЧІКУВАННЯ ТА НАСЛІДКИ ВІД ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

EXPECTATIONS AND CONSEQUENCES OF BUDGET DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE

У статті розглядаються окремі аспекти реалізації реформи бюджетної децентралізації в Україні. Обґрунтовуються переваги та загрози фіскальної децентралізації з точки зору розширення фінансової автономії місцевих органів влади. Надано оцінку сучасному стану формування місцевих бюджетів, окреслено недоліки чинного механізму їх наповнення. Розглянуто перспективні завдання щодо вирівнювання фінансової спроможності адміністративно-територіальних одиниць. Сформульовано рекомендації щодо зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів як передумови регіонального розвитку.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, місцеві бюджети, об'єднані територіальні громади, податкові надходження, доходи місцевих бюджетів.

В статье рассматриваются отдельные аспекты реализации реформы бюджетной децентрализации в Украине. Обосновываются преимущества и угрозы фискальной децентрализации с точки зрения расширения финансовой автономии местных органов власти. Дана оценка современному состоянию формирования местных бюджетов, определены недостатки

действующего механизма их наполнения. Рассмотрены перспективные задачи по выравниванию финансовой способности административно-территориальных единиц. Сформулированы рекомендации по укреплению финансовой базы местных бюджетов как предпосылки регионального развития.

Ключевые слова: бюджетная децентрализация, местные бюджеты, объединённые территориальные громады, налоговые поступления, доходы местных бюджетов.

The article examines some aspects of the implementation of the budget decentralization reform in Ukraine. The advantages and the threats of fiscal decentralization in terms of expansion of financial autonomy of local authorities are substantiated. The estimation of the current state of formation of local budgets is given; the disadvantages of the current mechanism of their filling are outlined. Perspective tasks on equalizing the financial ability of administrative divisions are considered. Recommendations on strengthening the financial base of local budgets as a precondition for regional development are formulated.

Key words: fiscal decentralization, local budgets, united territorial communities, tax revenues, local budgets revenues.

УДК 336.14

Ватаманюк О.С.

к.е.н., старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Постановка проблеми. Посилення ролі органів місцевого самоврядування у розвитку регіонів та підвищення рівня їх фінансової автономії нині є одними із пріоритетних завдань бюджетної політики держави. Бюджетна реформа сприяла розширенню повноважень місцевих органів влади, що супроводжувалося оптимізацією механізму міжбюджетних відносин, зміною порядку розподілу доходів між рівнями бюджетної системи. Проте чинний механізм формування доходів місцевих бюджетів є недосконалим, адже не забезпечує виконання того обсягу повноважень, якими були наділені органи місцевого самоврядування. Тому виникає необхідність в аналізі сучасного стану реалізації бюджетної реформи в Україні та обґрунтуванні напрямів досягнення тих її цілей, які ще не були виконані.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформування місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин в Україні стало ключовим питанням у дослідженнях С. Білої, А. Буряченка, В. Дем'янишина, О. Кириленко, І. Луніної, В. Опаріна, І. Чугунова та ін. Нині ж аспектам бюджетної децентралізації присвячується все більше праць, зокрема О. Вишневського, Г. Возняк, Ю. Глущенко, Н. Проць, що не лише засвідчує актуальність розробок наукових підходів до успішної реалізації бюджетної реформи в Україні, але й усвідомлення її важливості для соціально-економічного роз-

витку держави. Водночас динаміка економічних процесів, що відбуваються в нашій країні, та впровадження супутніх реформ зумовлюють необхідність дослідження сучасного стану формування місцевих бюджетів та розроблення напрямів їх зміцнення, які б відповідали завданням фіскальної політики.

Постановка завдання. Метою дослідження є оцінка наслідків реалізації реформи децентралізації на теренах України та формулювання на цій основі пропозицій щодо розширення фінансової автономії місцевих органів влади.

Вклад основного матеріалу дослідження. Нині в усьому світі спостерігається зміна парадигми регіонального розвитку, а на зміну традиційному (патерналістському) підходу до реалізації регіональної політики приходить новий, що ґрунтується на інноваційних принципах субсидіарності, самоокупності та самофінансування [1, с. 5]. З огляду на це, бюджетна децентралізація в Україні, інтегрованість якої у світову економічну систему протягом останньої декади лише посилилася, стала спробою подолання диспропорцій у розподілі фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи і є сьогодні одним із ключових напрямів бюджетної політики.

Із теоретичної точки зору децентралізація влади у широкому розумінні має, з одного боку, сприяти посиленню ролі й здатності громад у фор-

муванні середовища власного розвитку, чого не може ефективно створити держава, а саме: зменшення трансакційних витрат на території, сприятливі мікроекономічні умови, швидка реакція щодо вирішення проблемних питань, які виникають у процесі діяльності бізнесу; із другого – децентралізація вимагає інституціонально сильної держави, що є запорукою збалансованих взаємовідносин між нею і громадами, а також усередині громади в довгостроковій перспективі. Тому в процесах децентралізації управління визначальним має бути посилення власне держави, яка повинна вибудувати чіткі й прозорі інститути для фізичних та юридичних осіб, що складають основу динамічного розвитку [2, с. 59].

Поняття фіскальної децентралізації слід розглядати як напрям реалізації фіскального федералізму – законодавчо зафіксованого розподілу функціональних повноважень та відповідальності структур різних рівнів влади з паритетним розмежуванням на цій основі доходів і видатків між ними, адже вихідною умовою застосування підходів фіскального федералізму є максимально можливе наближення надання суспільних послуг до безпосереднього споживача [3, с. 328, 333]. Саме на основі такого підходу збільшення повноважень місцевих органів влади в Україні та фінансових ресурсів місцевих бюджетів ознаменувалося розширенням джерел їхнього наповнення відповідно до положень Бюджетного кодексу.

Особливістю проведення реформи децентралізації в Україні стало те, що фактично одночасно із нею відбувається реформа адміністративно-територіального устрою. На першому етапі цієї реформи було передбачено передання частини повноважень держави на найнижчий адміністративно-територіальний рівень – об'єднаним територіальним громадам (далі – ОТГ), утвореним у результаті об'єднання сільських рад (адже не всі сільські бюджети виявилися достатньо фінансово спроможними для розширення фінансової автономії). Станом на 1 січня 2017 р. кількість ОТГ в Україні становила 367 одиниць, із них на території Вінницької області – 21, Дніпропетровської – 34, Полтавської – 18 тощо [4].

Попри наявні факти, що свідчать про ефективність проведення фінансової децентралізації, зокрема те, що за результатами 2017 р. кількість дотаційних місцевих бюджетів знизилася на 24%, а кількість бюджетів-донорів зросла на 12,5% [5], фінансова децентралізація, крім перспектив ефективного реформування системи державного управління, підвищення фінансової спроможності місцевих громад, надання автономності органам місцевого самоврядування в ухваленні управлінських рішень та своєчасного визначення і задоволення потреб місцевих жителів, може нести і певні загрози [6, с. 122].

По-перше, ефективність процесів бюджетної децентралізації залежить від повноважень органів місцевого самоврядування у питаннях ухвалення бюджетних рішень, формування доходної та видаткової частин місцевих бюджетів, тому необхідною передумовою забезпечення певної бюджетної самостійності є наявність у розпорядженні місцевих органів влади гнучких джерел власних податкових доходів [7, с. 156, 167]. В Україні ж унаслідок нерівномірного територіального розміщення продуктивних сил, кризових явищ у вітчизняній економіці, військових дій на Сході, супутніх реформ тощо диференціація податкового потенціалу регіонів тільки поглиблюється, тому обсяги фінансових ресурсів для надання якісних публічних послуг укр. обмежені. Зазначене створює передумови для соціальної напруги в суспільстві й стримує динаміку соціально-економічних показників [8, с. 51].

По-друге, слід звернути увагу на те, що у періоди спаду або уповільнення темпів економічного зростання можливості децентралізації, пов'язані з переданням видаткових повноважень на місця, є обмеженими. На тлі від'ємного приросту валового внутрішнього продукту (далі – ВВП) і нестабільної економічної ситуації загалом децентралізація повноважень є малоефективною через загострення фінансових і соціальних проблем [9, с. 123; 10, с. 65].

По-третє, лише близько 30 новоутворених ОТГ (15%) мають більш-менш сформовану територіальну структуру та повністю відповідають урядовій Методиці формування спроможних територіальних громад. Поява значної кількості низькоспроможних ОТГ свідчить про роль суб'єктивного чинника, вплив агробізнесу, великих забудовників та інших кіл на реалізацію реформ в Україні, а також про низький рівень готовності суспільства до реформи та низький рівень готовності реалізувати реформи чиновниками, на яких була покладена відповідальність за проведення реформи децентралізації влади в Україні [4].

По-четверте, хоча з метою вирішення проблеми браку власних коштів органів місцевого самоврядування для регіонального розвитку в Україні й було створено Державний фонд регіонального розвитку (далі – ДФРР), він не може повною мірою задовольнити заявки на фінансування програм регіонального розвитку територій, а можливості держави щодо надання більшої суми коштів на реалізацію інвестиційних програм та проектів адміністративно-територіальних одиниць теж обмежені (виходячи із заявленої потреби у фінансових ресурсах і обсягу держбюджету) [11, с. 29], тому переоцінювати масштаби потенційного впливу від використання коштів ДФРР на вітчизняну економіку (а тим паче розглядати його провідним ресурсом регіонального зростання) недоцільно

[12, с. 70]. Отже, беручи до уваги незначний вплив ДФРР на соціально-економічний розвиток регіонів, їх розбудова повинна ґрунтуватися на перетворенні місцевої влади у «консолідатора» необхідного обсягу коштів шляхом заохочення місцевої ініціативи та збільшення ендogenous потенціалу регіонів [11, с. 29].

Проаналізуємо ж фактичні результати реалізації реформи децентралізації в Україні на цьому етапі. Розглянемо те, як вплинула фінансова децентралізація на стан виконання доходної частини місцевих бюджетів. За підсумками 2017 р. спостерігалось зростання частки доходів місцевих бюджетів у доходах Зведеного бюджету до 22,57% (у 2015 р. було зафіксовано найнижче значення цього показника). За період з 2015 по 2017 рр. номінальне зростання доходів місцевих бюджетів України (без урахування міжбюджетних трансфертів) склало 109 033,66 млн. грн. (майже вдвічі) (рис. 1).

Цілком очевидно, що збільшення надходжень до місцевих бюджетів у 2016–2017 рр. було пов'язане із такими змінами бюджетного та податкового законодавства, як введення акцизного податку з роздрібного продажу підакцизних товарів, унесення земельного податку до складу податку на майно серед місцевих податків тощо. Податки залишаються основним джерелом, що забезпечує мобілізацію доходів місцевих бюджетів, незважаючи на зниження нормативу відрахувань податку на доходи фізичних осіб до загального фонду місцевих бюджетів.

Темпи зростання місцевих податків та зборів у ОТГ становлять 29,4% (за 11 місяців 2017 р.),

що більше від середнього показника по Україні на 24,9%. Надходження від плати за землю зросли на 20%, надходження податку на нерухоме майно – на 70%. Видатки бюджету розвитку в розрахунку на одну особу збільшилися у 1,5 рази (порівняно з 2016 роком) [13].

Попри це, як зауважує проф. І. Луніна, для визначення ефектів децентралізації податкові надходження місцевих бюджетів можна проаналізувати й під іншим кутом зору, беручи до уваги обсяг повноважень місцевих органів влади щодо встановлення податкових ставок та пільг. Наприклад, надходження від загальнодержавних податків і зборів (таких, що не належать до повноважень одного рівня влади, а розподіляються між рівнями бюджетної системи, місцеві органи влади не мають права змінювати податкові ставки або базу оподаткування, тобто ці платежі слугують механізмом забезпечення балансу між самостійністю місцевих органів влади у податковій сфері та підтримкою стабільності національної бюджетної системи) станом на 2015 р. налічували понад 77% податкових надходжень місцевих бюджетів, а надходження від податків, за якими місцеві органи влади мають обмежене право встановлювати податкові ставки та пільги, – 22% [7, с. 167]. Згідно з проведеними розрахунками, у 2017 р. надходження до місцевих бюджетів України від місцевих податків і зборів у загальній сумі податкових надходжень становили вже близько 26%, що не слід оминати увагою, однак обсяги цих платежів не дають змоги розглядати їх інструментами, які б дозволяли органам місцевого самоврядування приводити доходи місцевих бюджетів у відповід-

Рис. 1. Питома вага доходів місцевих бюджетів у доходах Зведеного бюджету України у 2013–2017 рр.*

* Розраховано автором на основі даних Державної казначейської служби України

ність до потреб у фінансуванні місцевих суспільних благ.

Крім цього, принцип самостійності у формуванні місцевих бюджетів порушується хоча б тому, що в будь-якому бюджеті частка власних надходжень повинна переважати над тією, яка представлена коштами, що надходять у порядку міжбюджетного перерозподілу [14, с. 88]. Якщо ж аналізувати дохідну частину місцевих бюджетів України, то, як і до 2015 р., її значну питому вагу складають трансферти: 53,4% у 2016 р. та 54,3% у 2017 р.

Отже, як бачимо, незважаючи на позитивні зрушення, які відбулися у бюджетній сфері внаслідок фіскальної децентралізації, рівень фінансової незалежності органів місцевої влади все ще залишається низьким як унаслідок недосконалого механізму розподілу доходів між рівнями бюджетної системи, так і внаслідок відсутності системного підходу в проведенні реформи.

З огляду на досвід країн Європейського Союзу (далі – ЄС) рішучі кроки в напрямі децентралізації вітчизняному уряду слід робити обережно та при цьому неухильно дотримуватися принципу субсидіарності, прописаного в Європейській хартії місцевого самоврядування [10, с. 59]. Очевидно, що збільшення можливостей реалізації регіонами власного потенціалу розвитку вимагає вдосконалення механізмів перерозподілу фінансових ресурсів між бюджетами, оскільки вирівнювання фінансової спроможності адміністративно-територіальних одиниць, з одного боку, є об'єктивною потребою збалансованого розвитку регіонів, а з другого – слугує джерелом регіональних суперечностей [8, с. 44].

Як відомо з офіційних даних, серед перспективних завдань у сфері місцевих фінансів, які ставить перед собою уряд, виділяють такі: зміцнення ресурсної бази місцевих бюджетів; розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо адміністрування та контролю за сплатою податків і зборів; зменшення диспропорцій між місцевими бюджетами; розмежування видаткових повноважень; удосконалення системи бюджетної підтримки регіонального і місцевого розвитку та забезпечення середньострокового планування видатків (зокрема інвестиційного характеру) тощо [15].

Першим і найважливішим завданням сьогодні, на наш погляд, є зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів – передумови регіонального розвитку.

Якщо звернути увагу на чинний механізм формування доходів місцевих бюджетів, то, втративши стабільне джерело надходжень, місцеві бюджети отримали податки, надходження від яких є менш прогнозованими [16, с. 222]. Крім цього, у результаті того, що територіальний розподіл великої кількості платників податку на прибуток по Україні є

нерівномірним, відрахування частини його надходжень до місцевих бюджетів не надто підвищило фінансовий потенціал територій.

Отже, однією з умов формування належної дохідної бази органів місцевого самоврядування є підвищення фіскальної ефективності податків, удосконалення механізму адміністрування, зміна нормативів розмежування податкових надходжень між Державним і місцевими бюджетами. Окремі науковці припускають, що основним джерелом наповнення місцевих бюджетів у перспективі повинен стати податок на нерухомість. Проте, як справедливо зауважено, порядок його нарахування та справляння не відповідає практиці розвинених країн світу, де розмір податку залежить від вартості об'єкта нерухомості, а не від площі, як визначено чинним законодавством України [17]. Саме тому, на наш погляд, подальша реалізація фіскального потенціалу податку на нерухомість є можливою лише за умови внесення змін до податкового законодавства щодо визначення його об'єкта та бази оподаткування.

До інших фіскальних заходів, що сприятимуть збільшенню податкових надходжень до місцевих бюджетів, належить удосконалення механізму адміністрування податку на доходи фізичних осіб через розширення бази оподаткування на основі введення спеціалізованого обслуговування фізичних осіб – заможних платників.

Серед актуальних за умов зростаючого рівня екологічної катастрофи неподаткових напрямів залучення додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів є активізація діяльності підприємств перероблення вторинної сировини, яка може стати джерелом альтернативного палива. У цьому контексті зазначимо, що регіональному розвитку значно сприяло б спільне фінансування проектів місцевою владою та суб'єктами господарювання на засадах державно-приватного партнерства, що вимагає формування відповідного законодавчого поля та застосування інструментів стимулювання такої співпраці.

Не втрачає своєї актуальності й посилення громадського контролю за процесами формування і витрачання фінансових ресурсів на місцях, особливо це стосується спрямування коштів на розвиток інфраструктури, адже недофінансованість цієї сфери нерідко призводить до занепаду тих галузей, які мають значний потенціал, зокрема туристичної.

Висновки з проведеного дослідження. Реформа бюджетної децентралізації в Україні стала як спробою подолання диспропорцій у розподілі фінансових ресурсів між рівнями бюджетної системи, так і одним із напрямів підвищення відповідальності органів місцевої влади за розвиток регіонів. Незважаючи на позитивні тенденції у цій сфері, які стосуються номінального зростання дохо-

дів місцевих бюджетів, рівень фінансової залежності адміністративно-територіальних одиниць від центру все ще залишається досить високим.

На нашу думку, найважливішим завданням у напрямі посилення фіскальної децентралізації в Україні є зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів на основі таких заходів: удосконалення адміністрування податку на нерухоме майно та податку на доходи фізичних осіб, посилення громадського контролю за витрачанням місцевих фінансових ресурсів та активізації державно-приватного партнерства у сфері вторинного перероблення сировини. На окрему увагу заслуговує також пошук напрямів підвищення фінансової забезпеченості діяльності об'єднаних територіальних громад, що стане темою подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Механізми формування регіональних пріоритетів розвитку: аналіт. доповідь / за ред. С. Білої. Київ: НІСД, 2013. 88 с.
2. Нижник О. Теоретичні аспекти впливу децентралізації на розвиток держави та територіальних громад. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Серія «Державне управління». 2016. № 3. С. 56–62.
3. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В. Федосова, С. Юрія. Київ: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871 с.
4. Мельничук А., Остапенко П. Децентралізація влади: реформа № 1: аналітичні записки. Київ: ЦОП «Глобус» ФОП Кравченко Я.О. 2016. 35 с. URL: prostir.ua/wp-content/uploads/2016/12/Аналітичні-записки-Децентралізація-реформа-№1.pdf.
5. Пальчук В. Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації. Україна: події, факти, коментарі. 2017. № 6. С. 41–51. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr6.pdf>.
6. Соколова О., Ковальчук А. Теоретичні засади фінансової децентралізації в умовах реформування системи державного управління. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Серія «Державне управління». 2016. № 4. С. 117–124.
7. Луніна І. Бюджетна децентралізація в Україні у контексті європейських тенденцій. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2016. № 2. С. 155–171.
8. Возняк Г. Бюджетне вирівнювання: теоретико-методологічні аспекти. Фінанси України. 2017. № 4. С. 42–54.
9. Вишневецький В., Чекіна В., Вієцька О. Використання податково-бюджетних інструментів розвитку соціальної сфери регіонів в умовах неіндустріалізації. Економіка промисловості. 2016. № 3. С. 116–138.
10. Чекіна В. Податково-бюджетні інструменти розвитку соціальної сфери України в умовах децентралізації: аналіз та пропозиції щодо їх удосконалення. Фінанси України. 2017. № 3. С. 51–69.

11. Опарін В., Пйонтко Н. Державний фонд регіонального розвитку в системі фінансового вирівнювання. Фінанси України. 2017. № 7. С. 25–42.

12. Вишневецький О. Роль державного фонду регіонального розвитку в процесі децентралізації управління. Економічний вісник Донбасу. 2016. № 2(44). С. 70–76.

13. Реформа децентралізації. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-decentralizaciyi>

14. Батажок С. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Формування ринкових відносин в Україні. 2016. № 2. С. 86–91.

15. Фінансова децентралізація в Україні. Результати та подальші завдання. URL: sklinternational.org.ua/?smd_process_download=1&download_id=1142

16. Проць Н. Формування податкових надходжень місцевих бюджетів в контексті бюджетної децентралізації. Фінансовий простір. 2015. № 1(17). С. 221–229.

17. Ковальчук І. Місцеві податки і збори як фінансова основа процесу децентралізації. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 1. URL: http://lsej.org.ua/1_2016/17.pdf.

REFERENCES:

1. Mekhanizmy formuvannya regionalnykh priorytetiv rozvytku: analit. dopovid [Mechanisms for the formation of regional development priorities] / za red. S. O. Biloi. – K.: NISD, 2013. – 88 s. [In Ukrainian]
2. Nyzhnyk O. M. (2016) Teoretychni aspekty vplyvu detsentralizatsii na rozvytok derzhavy ta terytorialnykh hromad [Theoretical aspects of the impact of decentralization on the development of state and local communities] // Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. Seriya: Derzhavne upravlinnia, 2016, № 3, pp. 56-62. [In Ukrainian]
3. Biudzhetna systema: pidruch. [Budget system] / za nauk. red. V. M. Fedosova, S. I. Yuriiia. – K.: Tsentru uchbov. literatury; Ternopil: Ekon. dumka, 2012. – 871 [1] p. [In Ukrainian]
4. Melnychuk A., Ostapenko P. (2016) Detsentralizatsiia vlady: reforma №1 [analytychni zapysky] [Decentralization of authority: reform # 1] [Electronic resource]. K.: TsOP «Hlobus» FOP Kravchenko Ya. O. – 35 p. – Available at: prostir.ua/wp-content/uploads/2016/12/Analitichni-zapysky-Detsentralizatsiia-reforma-№1.pdf. [In Ukrainian]
5. Palchuk V. (2017) Mistsevi biudzhety v umovakh finansovoi detsentralizatsii [Local budgets under the conditions of financial decentralization] [Electronic resource] // Ukraina: podii, fakty, komentari, 2017, № 6, pp. 41–51. – Available at: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr6.pdf>. [In Ukrainian]
6. Sokolova O. M., Kovalchuk A. V. (2016) Teoretychni zasady finansovoi detsentralizatsii v umovakh reformuvannya systemy derzhavnoho upravlinnia [The theoretical framework for fiscal decentralization in terms of public administration reform] // Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. Seriya: Derzhavne upravlinnia, 2016, № 4, pp. 117-124. [In Ukrainian]

7. Lunina I. O. (2016) Biudzhetna detsentralizatsiia v Ukraini u konteksti yevropeiskykh tendentsii [Fiscal decentralization in Ukraine in the context of European trends] // Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnogo universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy, 2016, № 2, pp. 155-171. [In Ukrainian]

8. Vozniak H. V. (2017) Biudzhette vyryvniuvannia: teoretyko-metodolohichni aspekty [Fiscal equalization: theoretical and methodological aspects] // Finansy Ukrainy, 2017, № 4, pp. 42-54. [In Ukrainian]

9. Vyshnevskiy V. P., Chekina V. D., Vietska O. V. (2016) Vykorystannia podatkovykh instrumentiv rozvytku sotsialnoi sfery rehioniv v umovakh neoindustrializatsii [The use of fiscal instruments for the development of the social sphere of regions under the conditions of neo-industrialization] // Ekonomika promyslovosti, 2016, № 3, pp. 116–138. [In Ukrainian]

10. Chekina V. D. (2017) Podatkovo-biudzhetni instrumenty rozvytku sotsialnoi sfery Ukrainy v umovakh detsentralizatsii: analiz ta propozytsii shchodo yikh udoskonalennia [Fiscal instruments of Ukrainian social development in a decentralized environment: analysis and proposals for their improvement] // Finansy Ukrainy, 2017, № 3, pp. 51-69. [In Ukrainian]

11. Oparin V. M., Piontko N. B. (2017) Derzhavnyi fond rehionalnoho rozvytku v systemi finansovoho vyryvniuvannia [The State fund for regional development in the system of financial equalization] // Finansy Ukrainy, 2017, № 7, pp. 25-42. [In Ukrainian]

12. Vyshnevskiy O. S. (2016) Rol derzhavnogo fondu rehionalnoho rozvytku v protsesi detsentralizatsii uprav-

linnia [The role of the State Regional Development Fund in the process of decentralization] // Ekonomichnyi visnyk Donbasu, 2016, № 2 (44), pp. 70–76. [In Ukrainian]

13. Reforma detsentralizatsii [Decentralization reform] [Electronic resource] / Uriadovyi portal. – Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-decentralizaciyi> [In Ukrainian]

14. Batazhok S. H. (2016) Dokhody mistsevykh biudzhetyv yak osnova finansovoi nezalezhnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Local budget income as a basis financial independence of local government] // Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini, 2016, № 2, pp. 86-91. [In Ukrainian]

15. Finansova detsentralizatsiia v Ukraini. Rezultaty ta podalshi zavdannia [Financial decentralization in Ukraine. Results and further tasks] [Electronic resource]. – Available at: sklinternational.org.ua/?smd_process_download=1&download_id=1142. [In Ukrainian]

16. Prots N. V. (2015) Formuvannia podatkovykh nadkhodzhen mistsevykh biudzhetyv v konteksti biudzhetnoi detsentralizatsii. [Formation of tax revenues of local budgets in the context of fiscal decentralization] // Finansovyi prostir, 2015, № 1 (17), pp. 221-229. [In Ukrainian]

17. Kovalchuk I. V. (2016) Mistsevi podatky i zbory yak finansova osnova protsesu detsentralizatsii [Local taxes and fees as the financial basis of decentralization] [Electronic resource] // Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal, 2016, № 1. – Available at: http://lsej.org.ua/1_2016/16.pdf. [In Ukrainian]

Vatamaniuk O.S.

Candidate of Economic Sciences,
Senior lecturer at the Department of Finance,
Banking and Entrepreneurship
Chernivtsi Trade and Economics Institute of
Kyiv National University of Trade and Economics

EXPECTATIONS AND CONSEQUENCES OF BUDGET DECENTRALIZATION REFORM IN UKRAINE

The strengthening of the role of local authorities in the development of regions and the increase of their financial autonomy is one of the priorities of the budget policy of the state. Budget reform contributed to expanding the authorities of the administrative divisions accompanied by optimization of the mechanism of intergovernmental fiscal relations and by changing the order of distribution of income between levels of the budget system. However, the current mechanism for the formation of local budget revenues has disadvantages as far as it does not ensure sufficiently the implementation of the powers which local self-government bodies were endowed with.

At the same time, the dynamics of economic processes taking place in our country and the implementation of accompanying reforms determine the need for a study of the current state of formation of local budgets and the definition of directions for their strengthening that would meet the objectives of fiscal policy. That is why the purpose of this study is to evaluate the effects of decentralization reform in Ukraine and to offer recommendations to expand the financial autonomy of local authorities.

Despite the facts that prove the effectiveness of financial decentralization the research shows that the level of financial dependence of the administrative divisions from the center still remains rather high, as a significant part of the revenues of local budgets of Ukraine is comprised by transfers.

We consider that the most important task in the direction of increasing the fiscal decentralization in Ukraine nowadays is to strengthen the financial base of local budgets on the basis of such measures as, in particular: improving the administration of real estate tax and personal income tax, increasing public control over the use of local financial resources and activating public-private partnerships in the field of secondary processing of raw materials.